

Sjuklighet och dödlighet hos kvinnor och män

Margareta Kraskiewics
Helge Lindgren
Björn Mårtensson
Gunnar Olofsson

Franciska Rampell
Gunilla Sillfors
Päivi Söderman
Nils Gunnar Wahlgren

Nedanstående artiklar bygger på ett seminarium under huvudkursen i socialmedicin vid Karolinska Institutet november 1974 – januari 1975. Handledare vid seminariet var med dr Lars Olov Bygren.

Ett sammanfattande intryck av seminariet är att män visar högre mortalitet än kvinnor i alla åldrar och av en rad olika orsaker. Kvinnor noteras oftare för olika sjukdomar, medan män drabbas mer allvarligt. Mannens prestationsinriktade och emotionellt torftiga könsroll får misstänkas ha stor betydelse för hans högre mortalitet, speciellt i aktiva åldrar.

Skillnader i dödlighet mellan könen

Ett förhållande, som är känt sedan folkräkningen började i Sverige, är att antalet kvinnor överstiger antalet män, trots att det föds fler pojkar. Fler män dör än kvinnor i alla åldrar upp till 80 år. Från befruktningsögonblicket (spontanaborter), nyföddhetsperioden (förlossningskomplikationer, medfödda missbildningar, infektioner), barnaåren (trafikolyckor), tidig vuxen ålder (suicid) till medelåldern (cancersjukdomar, hjärtinfarkt) dör fler män. Det ger sig självt att de etiologiska faktorerna till detta är starkt skiftande och att inga enkla slutsatser kan dras. Vi kan bara konstatera att männen inför en mångfald av livshot är mindre skyddade och/eller mer utsatta.

Så långt tillbaka man känner till (folkräkningen började i Sverige omkring år 1750) har antalet kvinnor totalt varit högre än antalet män. I Sverige fanns 1972 25 000 fler kvinnor. 1990 beräknas motsvarande siffra vara ca 50 000.

Vad beror nu detta på? Man skulle kunna tro att fler flickebarn föds, med det är faktiskt precis tvärt om. Det föds cirka 3–4 000 fler gossar i Sverige per år. Av alla födda utgör gossarna 52 % (således 48 % flickor). Dessutom vet man att än fler gossebarn "blir till". Av alla befruktade ägg beräknar man att 55 % har uppsättningen XY. Men cirka var 10:e graviditet avbrytes spontant i tidigt skede. Bland dessa spontana aborter har man noterat en övervikt